

Ανέγερση Καθεδρικού Ναού στη Λευκωσία;

Η εκκλησία της Κύπρου επιδιώκει την ανέγερση τεράστιου μεγέθους καθεδρικού ναού παρά την αρχιεπισκοπή. Έχουν αρθρωθεί αντιδράσεις από κάποια κόμματα, το σύλλογο αρχιτεκτόνων Κύπρου και πρόσφατα από την «Επιτροπή αγώνα για την μη ανέγερση του Καθεδρικού ναού».

Οι αντιδράσεις κινούνται κυρίως σε δύο άξονες: από τη μια επισημαίνουν την ασυμβατότητα της κατασκευής με το ιστορικό κέντρο και από την άλλη προειδοποιούν για τα κυκλοφοριακά προβλήματα που θα δημιουργηθούν στην ήδη βεβαρημένη περιοχή.

Συμφωνούμε ανεπιφύλακτα με όσους αντιτίθενται στην ανέγερση του τεράστιου καθεδρικού ναού στην παλιά πόλη.

Την ίδια ώρα, θεωρούμε ότι τα επιχειρήματα που έχουν αρθρωθεί μέχρι στιγμής, χτυπώντας ευαίσθητες χορδές μιας μεγάλης γκάμας ατόμων και ομάδων (ιστορικότητα κέντρου, περιβάλλον) είναι μεν έγκυρα και ουσιαστικά, αλλά, συνειδητά ή ασυνείδητα συγκαλύπτουν άλλες παραμέτρους του εγχειρήματος που είναι εξ' ίσου ή και περισσότερο επικίνδυνες.

Η εξουσία της εκκλησίας στην Κύπρο παρεμβαίνει σε όλο το φάσμα της ζωής μας:

Ασκεί μια αδιαμφισβήτητη κοινωνική εξουσία που απορρέει από την ηγεμονία διενέργειας τελετών που έχουν σχέση με τις προσωπικές και κοινωνικές μεταβάσεις (γέννηση, ονοματοδότηση, συμβίωση, χωρισμός, εγκαίνια) και τις πελατειακές σχέσεις που δημιουργεί η οικονομική της δραστηριότητα. Φυσικά μεγάλη είναι η επιρροή που ασκεί στις κοινωνικές αντιλήψεις και ως ο κυρίαρχος θρησκευτικός θεσμός.

Επίσης, η ορθόδοξη εκκλησία συντηρεί κύκλους διανοουμένων και πολιτευτάδων οι οποίοι παρεμβαίνουν με μεγάλη επιτυχία στα κοινωνικά δρώμενα προωθώντας τις δικές της συντηρητικές και πολλές φορές αντιεπιστημονικές αντιλήψεις σε θέματα όπως η παιδεία, τα ατομικά και συλλογικά δικαιώματα κοινωνικών ομάδων (π.χ. γυναίκες, ομοφυλόφιλοι). Παράλληλα, για τον ίδιο σκοπό, χρηματοδοτεί μια σειρά από ιδρύματα, κέντρα μελετών, μ.μ.ε. (έντυπα και ηλεκτρονικά).

Συχνά πυκνά, παρεμβαίνει άμεσα στα πολιτικά δρώμενα είτε με δηλώσεις της ιεραρχίας είτε με εκδόσεις φυλλαδίων προπαγανδιστικού χαρακτήρα, τα οποία μοιράζει στους ναούς. Κύριος στόχος είναι να προωθήσει το δικό της "αποδεκτό εθνικό

πλαίσιο”, αλλά και να δικαιώσει την ιστορική της παρουσία. Η πολιτική της εξουσία συνοδεύεται από τη συνεχή προσπάθεια επιβολής ενός αυταρχικού, ανιστόρητου και α-πολιτικού λόγου που βασίζεται στη δύναμη του αυταπόδεικτου, εφ’ όσον αρθρώνεται από τα χείλη του προκαθήμενού της.

Από την οθωμανική περίοδο και έπειτα, η εκκλησία στην Κύπρο αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους καπιταλιστικούς θεσμούς με όλα τα επακόλουθα: αδίστακτη εκμετάλλευση φυσικών πόρων και γης για επιχειρηματική κερδοφορία, διασπάθιση του δημόσιου χρήματος μέσω φοροαπαλλαγών, περιβαλλοντικές καταστροφές. Θυμίζουμε ενδεικτικά το σκάνδαλο με τη μετακίνηση άμμου από το μοναδικό στην Κύπρο χώρο αναπαραγωγής της Καρέτα Καρέτα (παραλία της Τοξεύτρας στον Ακάμα) -ηχηρή προϊστορία της εκκλησίας στο να αγνοεί περιβαλλοντικού τύπου ανησυχίες- και την πρόσφατη συζήτηση για τη φοροδιαφυγή της εκκλησίας. Η εκκλησία είναι σε θέση να διατηρεί την κοινωνική, ιδεολογική και πολιτική επιρροή της *ακριβώς επειδή* είναι ένας γνήσιος καπιταλιστής που γνωρίζει τη σημασία του προσωπικού μάρκετινγκ: η αρχική αρνητική στάση της πολεοδομικής επιτροπής του Δήμου Λευκωσίας έχει μετατραπεί σε θετική μετά από προσωπικές επαφές του αρχιεπισκόπου...

Τι επιχειρεί λοιπόν ουσιαστικά η εκκλησία με την προσπάθεια να ανεγείρει στο ιστορικό κέντρο ένα οικοδόμημα-μεγαθήριο και μάλιστα ναό;

Ένα τέτοιο οικοδόμημα συνιστά μια χωρική και οπτική ηγεμονία πάνω στο τοπίο της εντός των τειχών πόλης. Πολύ ορθά ο σύλλογος αρχιτεκτόνων (http://www.architecture.org.cy/nqcontent.cfm?a_id=5512&tt=graphic&lang=12), επισημαίνει ότι «*γίνεται σημαντική ανατροπή του υφιστάμενου πολεοδομικού ιστού της περιοχής*», και πως ένα τέτοιο κτίριο «*θα λειτουργεί μονίμως αρνητικά σε σχέση με την ανάδειξη των μνημείων του ευρύτερου χώρου, αφού με τη μεγάλη του κλίμακα **θα επιβάλλεται** στις υπόλοιπες οικοδομές που το περιβάλλουν*» (η έμφαση δική μας).

Η εκκλησία, ως κραταιός θεσμός που στην Κύπρο λειτουργεί παράλληλα και αλληλοϋποστηρίζεται με το κράτος, γνωρίζει πολύ καλά ότι αρχιτεκτονικά εγχειρήματα που δεσπάζουν του αστικού τοπίου ταυτόχρονα το εξουσιάζουν. Η μνημειακή αρχιτεκτονική μεγάλου μεγέθους λειτουργεί ως καταλύτης ομοιογενοποίησης της κοινωνίας. Τέτοια οικοδομήματα δεσπάζουν στον τρισδιάστατο αστικό χώρο επειδή επιθυμούν να δεσπόσει και το κωδικοποιημένο τους μήνυμα στο χώρο των ιδεών.

Επιχειρούν έτσι να αμβλύνουν την πολλαπλότητα των ταυτοτήτων και να αποσιωπήσουν τη διάδραση των κοινωνικών δυναμικών.

Την ίδια λογική με μεγάλη επιτυχία έχουν χρησιμοποιήσει παγκοσμίως κρατικοί θεσμοί και υπηρεσίες, μοναρχικά, φασιστικά, θεοκρατικά και στρατιωτικά καθεστώτα, καθώς και ισχυροί οργανισμοί που στηρίζουν τον καπιταλισμό (όπως ήταν για παράδειγμα οι δίδυμοι πύργοι).

Συμπερασματικά, η επιδίωξη της ανέγερσης του τεράστιου καθεδρικού ναού αποτελεί επίδειξη της αλαζονείας που προκύπτει από τις πολλαπλές μορφές της εξουσίας της εκκλησίας που παρατέθηκαν πιο πάνω και παράλληλα από την προσπάθειά της να εδραιώσει εκ νέου, με νέους τρόπους που αγγίζουν τα δεδομένα της σύγχρονης ζωής, το χαρακτήρα της ως κατεστημένου θεσμού.

Εκλαμβάνουμε την πρόθεση της εκκλησίας για ανέγερση καθεδρικού ναού να έχει διπλή απόληξη: από τη μια ως απόπειρα η μνημειακή αυτή αρχιτεκτονική να λειτουργήσει ως αγωγός υπενθύμισης των εκκλησιαστικών εξουσιών στην κυπριακή κοινωνία και από την άλλη ως κράχτης των προθέσεων των εκκλησιαστικών για το μέλλον.

Το μήνυμά του εγχειρήματος –και του προτεινόμενου κτιρίου- είναι ξεκάθαρο:

«Έχουμε ασκήσει σφαιρική εξουσία στο παρελθόν και σκοπεύουμε να συνεχίσουμε να την ασκούμε και στο μέλλον. Προκειμένου να το θυμάστε θα κατακλύσουμε σε μήκος, πλάτος και ύψος το οπτικό σας πεδίο με ένα έργο τόσο ισχυρό που δίπλα του οποιαδήποτε (οπτική και άλλη) αντίσταση θα φαντάζει τουλάχιστον γραφική».

Η αντίσταση κατά του χτισίματος του καθεδρικού ναού θα πρέπει να αποτελέσει την αφετηρία για μια ευρύτερη αμφισβήτηση της εκκλησίας ως ιεραρχικού και αντιδραστικού θεσμού. Ταυτόχρονα, δίνει και την ευκαιρία για τη συσπείρωση όλων εκείνων που αντιτάσσονται στη δημιουργία μιας αποστειρωμένης πόλης - βιτρίνας, που θα θυμίζει "open mall" και θα εξυπηρετεί το κεφάλαιο και όχι τις ανάγκες των κατοίκων και επισκεπτών της εντός των τειχών πόλης.

Φάλιες

Ομάδα εντός και εκτός δικτύου/εναλλακτικά μίντια

Λευκωσία, 6 Μαΐου 2010